

Potencjał turystyczno-inwestycyjny gmin Krajeńskiego Parku Krajobrazowego

Sylwester Piszczek, Katarzyna Kubiak-Wójcicka

Streszczenie. Głównym celem artykułu jest analiza potencjału turystycznego gmin na terenie Krajeńskiego Parku Krajobrazowego. Do charakterystyki potencjału posłużono się metodą określania atrakcyjności obszarów. Określono zróżnicowanie obszarów pod względem atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej oraz wykorzystano możliwości rozwoju turystyki na analizowanym obszarze.

Słowa kluczowe: potencjał turystyczny, atrakcyjność turystyczna

Abstract. Tourist potential of the communities in the Krajna Landscape Park. The main purpose of this paper is the analysis of tourist potential of communities located in Krajna Landscape Park. The characteristic of tourist potential was based on the method of the diversity of areas in respect of tourist and investment attractiveness was made. In addition, general tourist potential of the analysed area has been presented.

Keywords: tourist potential, tourist attractiveness

Wstęp

O możliwości konsumpcji turystycznej decydują przede wszystkim walory turystyczne, czyli całość elementów środowiska przyrodniczego i pozaprzyrodniczego (antropogenicznego), które decydują o atrakcyjności turystycznej danego miejsca (Kowalczyk 2000). Podstawą realizacji konsumpcji turystycznej jest potencjał turystyczny obszaru turystycznego, czyli kompleks konkretnych, wzajemnie się uzupełniających dóbr turystycznych, którego funkcją jest zapewnienie warunków do zaspokojenia potrzeb turystycznych występujących na tym terenie. Obejmuje on poszukiwane przez turystów walory turystyczne, będące potencjałem naturalnym i kulturowym, a także służące obsłudze turystów urządzenia, czyli potencjał techniczny (Namowicz 1993). Wśród funkcjonujących pojęć związanych z zasobami obszaru umożliwiającymi rozwój turystyki na określonym terenie, pojęcie potencjału jest zdecydowanie najszersze i zawiera w sobie nie tylko wszelkie elementy atrakcyjności turystycznej, ale także uwarunkowania polityczne, ekonomiczne, psychologiczne, technologiczne, kulturowe, czy ekologiczne (Włodarczyk 2003).

Krajeński Park Krajobrazowy (Krajeński PK) został utworzony z inicjatywy lokalnej społeczności, na mocy Rozporządzenia Nr 24/98 Wojewody Bydgoskiego z dnia 17 sierpnia 1998 roku. Zajmuje on powierzchnię około 738,5 km². Utworzono go w celu zachowania unikalnego środowiska przyrodniczego oraz swoistych cech krajobrazu. Park położony jest w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w centralnej części regionu zwanego Pojezierzem Krajeńskim, którego granice określają: od południa rzeka Noteć, od zachodu rzeka Gwda, od północy linia biegnąca z zachodu na wschód po następujących miejscowościach: Człuchów – Chojnice – Tuchola, od wschodu rzeka Brda do Bydgoszczy.

Krajeński PK zlokalizowany jest na terenie sześciu gmin.: Więcborka, Sępólna Krajeńska, Kamienia Krajeńskiego i Sośna należących do powiatu sępoleńskiego, Mroczy, położonej w powiecie nakielskim oraz Kęsowa w powiecie tucholskim (Piszczek 2008). Bogactwo form

rzeźby tego terenu związane jest ze zlodowaceniem bałtyckim. Występują tu liczne dobrze zachowane formy morfologiczne, jak: ozy, kemy, wzgórza morenowe, rynny jeziorne. Na terenie parku znajduje się 66 jezior – każde o powierzchni powyżej 1 ha. Tereny leśne porastają bory sosnowe, a na morenach występują lasy mieszane z domieszką buka i innych drzew liściastych. Roślinność parku jest zróżnicowana i stanowi pas przejściowy roślinności o charakterze zbiorowisk zbliżonych do morfologicznej strefy sandrowej. Krajeński PK różni się od innych parków w województwie tym, że swym obszarem obejmuje większość terenów uprawianych rolniczo (66,5%). Lasy zajmują tu około 25% powierzchni analizowanego obszaru. Na terenie parku zlokalizowanych jest 6 rezerwatów i 96 pomników przyrody, głównie drzew i głązów narzutowych. Ponadto istnieje tu 75 obiektów uznanych za użytki ekologiczne

Ze względu na trudności z dostępnością danych, do analizy przyjęto całe obszary administracyjne gmin, także te, w których park zajmuje jedynie część obszaru. Krajeński PK zajmuje powierzchnię ponad 70% obszaru badań. Łączna powierzchnia analizowanego terenu wynosi 1 051 km², co stanowi około 5,8% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego.

Charakteryzując potencjał turystyczny gmin Krajeńskiego PK przyjęto, że składa się na niego kilkadziesiąt cech podzielonych na dwie główne grupy określające atrakcyjność turystyczną oraz atrakcyjność inwestycyjną badanego obszaru. Dane wykorzystane w niniejszej pracy pochodzą z Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, Instytutu Turystyki w Warszawie oraz z urzędów gmin objętych badaniem. Do określenia potencjału turystycznego posłużono się metodą przedstawioną przez Gołębskiego (2002).

Spośród zaproponowanych wskaźników wybrano 25 cech, które zgrupowane zostały w działy, a te z kolei w sfery (tab. 1). Pierwsza sfera ma na celu określenie atrakcyjności turystycznej gminy, druga natomiast jest próbą określenia atrakcyjności badanych gmin dla potencjalnych inwestorów (polegającej na ewentualnej obniżce kosztów przyszłej inwestycji i kosztów eksploatacyjnych).

Tab. 1. Wybrane wskaźniki uwarunkowań rozwoju turystyki. Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy Gołębskiego (2002)

Table 1. Selected indicators of tourism development conditions. Source: Self study based on the Gołębski (2002)

Sfera	Dział	Wskaźniki
Grupa I wskaźniki określające atrakcyjność turystyczną	Walory turystyczne waga: 0,55	– udział lasów w pow. gminy (%) (0,25) – udział łąk i pastwisk w pow. gminy (%) (0,10) – udział obszarów prawnie chronionych w pow. gminy (%) (0,30) – liczba pomników przyrody (0,10) – udział zbiorników wodnych w pow. gminy (%) (0,25)
	Dostępność komunikacyjna waga: 0,15	– długość dróg w km na 100 km ² (1,00)
waga: 0,50	Zagospodarowanie turystyczne waga: 0,30	– liczba obiektów noclegowych (0,20) – liczba miejsc noclegowych (VII) (0,30) – liczba miejsc w obiektach noclegowych całorocznych (VII) (0,50)

<p>Grupa II wskaźniki określające atrakcyjność inwestycyjną</p> <p>waga: 0,50</p>	<p>Infrastruktura usługowa</p> <p>waga: 0,25</p>	<p>– liczba sklepów przypadająca na 1000 mieszkańców (0,30)</p> <p>– liczba stacji benzynowych na km² (0,40)</p> <p>– liczba placówek pocztowo – telekomunikacyjnych przypadająca na 1000 mieszkańców (0,15)</p> <p>– liczba przychodni i ośrodków zdrowia na km² (0,10)</p> <p>– liczba aptek przypadająca na 1000 mieszkańców (0,05)</p>
	<p>Infrastruktura techniczna</p> <p>waga: 0,30</p>	<p>– sieć wodociągowa w km przypadająca na 1000 mieszkańców (0,25)</p> <p>– sieć wodociągowa w km na 100 km² (0,25)</p> <p>– sieć kanalizacyjna w km przypadająca na 1000 mieszkańców (0,25)</p> <p>– sieć kanalizacyjna w km na 100 km² (0,25)</p>
	<p>Uwarunkowania społeczno- demograficzne</p> <p>waga: 0,30</p>	<p>– udział pracujących w usługach wśród ogółu pracujących (%) (0,25)</p> <p>– udział bezrobotnych w stosunku do ogółu osób w wieku produkcyjnym (%) (0,25)</p> <p>– udział ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu mieszkańców (%) (0,25)</p> <p>– gęstość zaludnienia w os/ km² (0,25)</p>
	<p>Uwarunkowania ekonomiczne</p> <p>waga: 0,15</p>	<p>– dochody ogółem gminy na 1000 mieszkańców (0,30)</p> <p>– udział dotacji i subwencji w dochodach (%) (0,30)</p> <p>– wydatki na inwestycje w wydatkach (%) (0,40)</p>

Do działów charakteryzujących atrakcyjność turystyczną zaliczono: walory turystyczne, dostępność komunikacyjną oraz zagospodarowanie turystyczne (łącznie 9 cech). Atrakcyjność inwestycyjną określają zaś działy: infrastruktura usługowa, infrastruktura techniczna, uwarunkowania społeczno-demograficzne oraz uwarunkowania ekonomiczne (łącznie 16 cech). Każdej sferze, działowi i wskaźnikowi z osobną przypisano wagi (Gołembski 2002). Zastosowanie wag wynika z przekonania, że poszczególne zmienne, będące cząstkowymi kryteriami oceny, reprezentują różny stopień ważności dla kształtowania się ostatecznej oceny obszaru. W zaproponowanej metodzie zdecydowano się różnicować wagi na szczeblu wskaźników i działów, ponieważ zastosowanie równych wag byłoby sprawą dość ryzykowną. Założono, że pomimo subiektywnego charakteru określonych wag, liczba wskaźników przyjętych sprawi, że wynik będzie bardziej zbliżony do rzeczywistości aniżeli w wypadku przypisania każdej z cech tej samej wagi. Równe wagi zastosowano tylko w etapie końcowym na poziomie sfer. Wszystkie cechy poddano normalizacji w taki sposób, że każdą gminę porównano do najlepszej pod względem danej cechy. Po wykonaniu wszystkich niezbędnych obliczeń otrzymano wskaźniki syntetyczne dla działów, sfer oraz ogólny wskaźnik charakteryzujący potencjał turystyczny (tab. 2).

Tab. 2. Zestawienie syntetycznych mierników atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej oraz potencjału turystycznego w badanych gminach

Table 2. A list of synthetic measures of tourist and investment attractiveness as well as tourist potential in the studied communities

Gminy	Atrakcyjność turystyczna	Ranga	Atrakcyjność inwestycyjna	Ranga	Potencjał turystyczny
Kęsowo	0,554	3	0,635	3	0,594
Kamień Kraj.	0,515	4	0,612	5	0,564
Sępólno Kraj.	0,804	1	0,632	4	0,718
Więcbork	0,768	2	0,527	6	0,648
Sośno	0,238	6	0,688	1	0,463
Mrocza	0,367	5	0,658	2	0,512

Źródło: Opracowanie własne (na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS w Warszawie oraz danych Instytutu Turystyki w Warszawie) / *Source: self study based on data from Bank Danych Regionalnych GUS in Warsaw and from Tourism Institute in Warsaw*

Sfera dotycząca atrakcyjności turystycznej ukazuje znaczne zróżnicowanie obszaru badań. Najwyższe wartości syntetyczne posiadają gminy zlokalizowane w centralnej części Krajeńskiego PK, czyli Więcbork i Sępólno Krajeńskie. Wartości charakteryzujące średnią atrakcyjność turystyczną posiadają gminy Kamień Krajeński i Kęsowo, leżące w północnej części parku, natomiast najmniej atrakcyjny turystycznie jest południowo-wschodni obszar i dotyczy gmin Sośno oraz Mrocza (ryc. 1).

Analizując cechy cząstkowe, opisujące atrakcyjność turystyczną można zauważyć, że gminy o najwyższej atrakcyjności swoją wysoką pozycję potwierdzają w każdym dziale. Posiadają one najwyższy udział lasów, obszarów wodnych, pomników przyrody oraz jedne z najwyższych udziałów obszarów chronionych w powierzchni gminy. Mają one najlepszą dostępność komunikacyjną oraz są najlepiej zagospodarowane turystycznie pod względem bazy noclegowej. Z drugiej strony nawet na tych terenach istnieje spore niedoinwestowanie w obiekty noclegowe.

Tereny o małej atrakcyjności turystycznej mają najniższe udziały powierzchni leśnej, obszarów chronionych oraz udziały powierzchni wód (Sośno). Nie posiadają one również bazy noclegowej (Mrocza ma jedynie jeden obiekt z kilkoma miejscami noclegowymi).

Charakteryzując atrakcyjność inwestycyjną można doskonale zauważyć, że nie pokrywa się ona z atrakcyjnością turystyczną. Najwyższe wartości posiadają gminy, które pod względem atrakcyjności zajęły ostatnie miejsca tj. Mrocza i Sośno. Należy zauważyć, że różnice w atrakcyjności inwestycyjnej pomiędzy gminami są znacznie niższe, aniżeli w przypadku atrakcyjności turystycznej (ryc. 2).

Ogólnie należy stwierdzić, że poziom zagospodarowania inwestycyjnego badanego obszaru jest wysoki. Jedyne w gminie Więcbork jest on na średnim poziomie, ponieważ gmina ta ma zdecydowanie najniższe wartości cech obrazujących infrastrukturę techniczną oraz uwarunkowania ekonomiczne.

W wyniku zastosowania przyjętej procedury z dwóch powyżej opisywanych wskaźników cząstkowych (sfer) otrzymano wskaźnik ogólny, określający poziom przydatności do rozwoju turystyki, zwany potencjałem turystycznym (Brudnicki 2007). Jego przestrzenne zróżnicowanie przedstawiono w postaci kartogramu (ryc. 3).

Ryc. 1. Atrakcyjność turystyczna analizowanych gmin (opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS w Warszawie oraz danych Instytutu Turystyki w Warszawie)

Fig. 1. Tourist attractiveness of the analyzed communities (self study based on data from Bank Danych Regionalnych GUS in Warsaw and from Tourism Institute in Warsaw)

Ryc. 2. Atrakcyjność inwestycyjna analizowanych gmin (opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS w Warszawie oraz danych Instytutu Turystyki w Warszawie)

Fig. 2. Investment attractiveness of the analyzed communities (self study based on data from Bank Danych Regionalnych GUS in Warsaw and from Tourism Institute in Warsaw)

Ryc. 3. Potencjał turystyczny analizowanych gmin (opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS w Warszawie oraz danych Instytutu Turystyki w Warszawie)

Fig. 3. Tourist potential of the communities being analyzed (self study based on data from Bank Danych Regionalnych GUS in Warsaw and from Tourism Institute in Warsaw)

Na analizowanym terenie można wyodrębnić dwa zróżnicowane obszary. Pierwszy z nich charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym, który obejmuje centralną część Krajeńskiego Parku Krajobrazowego. Tworzą go gminy Więcbork i Sępólno Krajeńskie. Jest to teren o dużej atrakcyjności turystycznej i średniej atrakcyjności inwestycyjnej (szczególnie w Więcborku). Aby jeszcze dokładniej ukazać potencjał turystyczny tej części badanego obszaru przedstawiono analizę wielkości ruchu turystycznego w obiektach noclegowych. Otóż ponad 83% wszystkich osób korzystających z bazy noclegowej na całym analizowanym terenie Krajeńskiego Parku Krajobrazowego koncentruje się właśnie w jego centralnej części. Drugi obszar obejmuje północną i południowo-wschodnią część KPK, a dokładniej gminy Kamień Krajeński, Kęsowo, Sośno i Mroczeń. Gminy te charakteryzują się średnim potencjałem turystycznym. Atrakcyjność turystyczna jest tu na średnim i słabym poziomie, natomiast atrakcyjność inwestycyjną cechuje wysoki poziom rozwoju. Niewątpliwie cechą negatywną tego obszaru jest brak rozwiniętej bazy noclegowej.

Podsumowanie

Cały analizowany obszar, w którego granicach występuje Krajeński Park Krajobrazowy, cechuje się dużym potencjałem turystycznym. Jednak w znacznym stopniu jest on niewykorzystany, głównie w wyniku słabego zagospodarowania turystycznego (słabo rozwinięta baza noclegowa zwłaszcza całoroczna). Obszar Krajeńskiego Parku Krajobrazowego sprzyja rozwojowi turystyki. Niezwykle ważne jest położenie parku na obszarze kulturowym Krajny, wyodrębnionym na tle regionów sąsiednich. Rozwój turystyki jest jednym z celów priorytetowych w strategiach rozwoju analizowanych gmin. Jest to obszar predysponowany do rozwoju agroturystyki, edukacji ekologicznej, form turystyki specjalistycznej (wędkarstwo, turystyka piesza, rowerowa). Z racji swojego położenia względem Bydgoszczy, przy jednoczesnym braku w sąsiedztwie miasta terenów o wysokich walorach wypoczynkowych, obszar Krajeńskiego Parku Krajobrazowego staje się miejscem coraz częściej odwiedzanym przez mieszkańców Bydgoszczy. Sprzyja to rozwojowi turystyki, szczególnie weekendowej.

Krajeński PK jest obszarem przyrodniczo cennym i chronionym, wobec tego należy zwrócić szczególną uwagę na to, aby rozwój turystyki na tym obszarze nie wchodził w konflikt z ideą parku.

Literatura

- Brudnicki R., 2007. *Zróżnicowanie potencjału turystycznego obszarów dorzecza Drwęcy*. W: Marszelewski W., Kozłowski L. (red.) *Ochrona i zagospodarowanie dorzecza Drwęcy*. Wyd. UMK, Toruń: 47-59.
- Gołębski G. 2002. *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym*. PWE, Poznań.
- Kowalczyk A. 2000. *Geografia turystyki*. PWN, Warszawa.
- Naumowicz K. 1993. *Potencjał turystyczny regionalizacja turystyczna Polski*. Uniwersytet Szczeciński, Rozprawy i Studia CCX, 136, Szczecin.
- Piszczek S. 2008. *Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarze Krajeńskiego Parku Krajobrazowego*. Dokumentacja Geograficzna IGiPZ PAN 36, Warszawa: 115-121.
- Włodarczyk B. 2003. *Potencjał turystyczny*. W: Liszewski S. (red.) *Możliwości i kierunki rozwoju turystyki w Dolinie Odry*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.

Sylwester Piszczek, Katarzyna Kubiak-Wójcicka
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Instytut Geografii
sylpisz@umk.pl; kubiak@umk.pl